

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska

dňa 30.09.2020

Peter Majer, hovorca NBS

Dobrý deň, vitajte v Národnej banke Slovenska na našej jesennej tlačovej konferencii. Máme pre vás najčerstvejšie dáta o tom, ako to v našej ekonomike pôjde v najbližšom období. Prezentovať ich budú guvernér Národnej banky Peter Kažimír a viceguvernér Ľudovít Ódor. Teraz prosím pána guvernéra o úvodné slovo.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Dámy a páni, milí priatelia, ja vás tak isto vítam na pôde Národnej banky Slovenska. Ako už povedal Peter Majer - na našej jesennej tlačovej konferencii k našej predikcii. Uplynulé mesiace doniesli niekoľko pozitívnych prekvapení, tie však na príbehu našej ekonomiky menia veľmi, veľmi málo. Hlavnou črtou, ktorá sa ťahá naprieč celou predikciou je naša opatrnosť - opatrnosť, ktorá je spojená alebo vyvolaná neistotami, pretrvávajúcimi neistotami a tie sú zase vyvolané pandemickou situáciou, druhou vlnou pandémie, ktorej teraz čelíme. V celej našej predikcii dominujú negatívne riziká nad pozitívnymi alebo ak chcete, riziká sú naklonené smerom nadol. Práve preto je potrebné pokračovať aj vo fiškálnych, aj monetárnych podporných opatreniach, aby sme neboli zaskočení, keď sa situácia zhorší. Sami vidíte priebeh druhej vlny pandémie u nás doma aj v Európe. Princíp - dúfajme v najlepšie a pripravujme sa na to najhoršie - je stále namieste. Čo teda konkrétne čakáme tento rok a čo v horizonte najbližších dvoch rokov? Čo sa tohto roku týka, letná pozitívna kombinácia dobrých prekvapení jednak na strane domácej spotreby, spotreby domácností a menšieho prepadu zahraničného obchodu zmiernia tohtoročný prepád ekonomiky. Za predpokladu, že záver roka neprinesie žiadne negatívne prekvapenia, prichádzame s nasledovnými číslami ekonomického rastu v tomto a v budúcich rokoch. Predpokladáme, že tento rok ekonomika prepadne tempom 8,2 %, hovoríme o ekonomickom poklese v tomto roku. Ak si pamätáte, naša posledná predikcia rátala s poklesom vyše 10 %. Oživenie v budúcom roku a v roku 2022, ale bude podľa nás pomalšie, ako sme pôvodne čakali v júni, na budúci rok rátame s rastom 5,6 %. Možno si pamätáte, že v júni sme očakávali rast na budúci rok vyše 8 %. V roku 2022 sa tempo rastu spomalí na 4,2 %, v júni sme rátali s trochu vyšším tempom rastu na úrovni 4,5 %. Ak hovoríme o situácii v mikroekonomike v konkrétnych našich firmách, tak samozrejme leto nám doprialo niektoré lastovičky v niektorých podnikoch, ktoré dokonca naberali zamestnancov, ale keď hovoríme o našej ekonomike ako celku, tak treba povedať, že naše podniky čelia ťažkej situácii a neistote.

Je pravdou, že sú ľudia, ktorí prichádzajú o prácu a očakávame, že aj napriek celkom solídnemu oživeniu v budúcom roku, môžeme stratiť ďalších 30 tisíc pracovných miest. Ak si zrekapitulujeme situáciu na trhu práce na tento rok, tak doteraz sme stratili 45 tisíc pracovných miest. Predpokladáme, že by o prácu mohlo prísť ešte do konca tohto roku ďalších 10 tisíc ľudí, no a v budúcom roku rátame s poklesom zamestnanosti o ďalších 30 tisíc pracovných miest. Celková nezamestnanosť by mohla vrcholiť niekedy uprostred budúceho roku niekde na úrovni vyše 8 %. Zamestnanosť bude teda klesať ešte niekoľko mesiacov a oslabená ekonomická aktivita sa prejaví aj na poklese reálnych miezd. Tento pokles reálnych miezd v tomto roku je predovšetkým spôsobený poklesom nominálnych miezd v súkromnom sektore. V prípade miezd máme dva odlišné príbehy, jeden príbeh sa týka zamestnancov verejnej správy, ktorí sú krytí kolektívnym vyjednávaním, ktoré ešte bolo vlastne uzavreté pre rok 2019 a 2020, ak si pamätáte, tak tam bol garantovaný nárast o 10 percentuálnych bodov, čo v podstate aj s príplatkami predstavuje nejakých 12 percentuálnych bodov nárastu nominálnej mzdy vo verejnom sektore a to aj v roku 2019, aj v tomto roku 2020, ale v súkromnom sektore dochádza k jasnému prepadu aj nominálnych, aj reálnych miezd a o detailoch neskôr bude hovoriť viceguvernér Ľudovít Ódor. Z hľadiska vývoja v budúcich rokoch pre Slovensko bude kľúčové ako sa bude vyvíjať ekonomika v prvej polovici budúceho roka. To naozaj napovie veľa o tom, ako bude skutočné zotavenie vyzeráť, ako bude životaschopné a ako bude udržateľné. Aj preto pracujeme naďalej s dvoma scenármi, to znamená tie prvé čísla, ktoré som vám spomenul, to znamená pokles ekonomického rastu v tomto roku na úroveň 8,2 percent a následne oživenie na úrovni cez 5 % a cez 4 % - to je náš základný scenár. Pracujeme, ale ešte s dvoma ďalšími scenármi, tzv. optimistickým, ktorý predpokladá, že dôjde k utlmeniu súčasného nárastu infekcií, že vakcína bude objavená a vlastne notifikovaná čo najskôr, že účinné opatrenia rozpočtovej a menovej politiky budú veľmi efektívne fungovať tak isto čo najskôr a že bude dochádzať postupne k uvoľňovaniu jednotlivých opatrení a že sa rýchlo vrátíme v rôznych segmentoch na predkrízové úrovne. Ten pesimistickejší ráta s tým, že pretrvanie pandémie bude dlhšie, že budeme meškať s vakcináciou a že sa budú uzatvárať viaceré ekonomické činnosti, to znamená, že budú proste niektoré aktivity ukončené bankrotom alebo úplným uzatvorením - fungovanie takýchto firiem, no a že tieto mnohé firmy budú mať finančné problémy, mnohé domácnosti budú mať finančné problémy a že vlastne pôjde o takú pozvoľnú normalizáciu, ale s permanentnými ekonomickými stratami. Ak by som hovoril o číslach, tak ten optimistický základný a pesimistický rámcuje percentá v tomto roku od úrovne prepadu -6 % až do -8 % a zase rastu napríklad v budúcom roku od - pri tom pesimistickom od nulového rastu až po rast niekde po 10 %, čiže to sú základné scenáre, s ktorými chceme pracovať, ale stále najviac

veríme a za najpravdepodobnejší považujeme ten základný scenár, ktorý som vám v základných číslach aj opísal. Ak som hovoril o nezmenenom príbehu našej ekonomiky, tak som mal na mysli aj to, čo sme už avizovali v lete a to je to, že prideme permanentne o časť nášho potenciálu našej ekonomiky a vo vzťahu k tomuto problému je potrebné zdôrazniť, že potrebujeme rýchlo a razantne spustiť fiškálne stimuly hlavne založené na plánoch obnovy, na ktorých sa dohodli aj lídri Európskej únie. Ako sami vidíte, to oživenie u nás aj v celej eurozóne ostáva krehké, je heterogénne, nerovnomerné z pohľadu geografického a aj naďalej si vyžaduje prítomnosť podporných menových opatrení Európskej centrálnej banky. Tu by som sa rád ešte na chvíľu pristavil pri téme odkladu splátok, pretože máme k dispozícii aktualizované výsledky nálad domácností, ktoré meriame na základe nášho interného prieskumu. My sme už minulý mesiac avizovali, že v podstate spustíme v šiestich mesiacoch šesť prieskumov, kde na reprezentatívnej vzorke vyše tisíc domácností s agentúrou sa vlastne dotazujeme ľudí v akej finančnej kondícii ich domácnosti sú, hlavne vo vzťahu k schopnosti splácať svoje záväzky. Vo veľkej časti opýtaných domácností, teraz hovorím výsledky vám z prieskumu za august - veľkej časti opýtaných domácností sa príjmová situácia zlepšila alebo sa vrátila na predkrízové úrovne, čo považujeme za dobrú správu, horšie je na tom tá časť domácností, ktorá požiadala o odklad splátok alebo si iným spôsobom vybavila nejakú zmenu úverových podmienok. Možno si pamätáte, že ten posledný prieskum hovoril o tom, že z tej skupiny tých domácností, ktoré požiadali o odklad splátok, 6 % si v júli myslelo, že nebudú schopní v podstate naštartovať opätovné splácanie. Toto percento v augustovom prieskume stúplo na 12 %, to znamená na základe posledného prieskumu 12 % domácností, ktorí požiadali o odklad svojich úverov si myslí, že nebude schopné pokračovať v splácaní po vypršaní moratória. Toto navýšenie považujeme zatiaľ za v podstate takú plastickú chirurgiu, za nevýznamnú zmenu. Čo je ale významné - a tá správa je pozitívna - je to, že v tom minulom prieskume 90 percent domácností, ktoré požiadali o odklad splátok, avizovalo, že aspoň jednému členovi z ich domácnosti sa zhorší finančná situácia vďaka pandemickej situácii. Až 60 percent tých ostatných, ktoré síce majú nejaké dlžoby, ale nepožiadali o odklad splátok, avizovali rovnakú situáciu, to znamená - zhoršenie finančnej situácie v domácnosti. Augustový prieskum, ale už hovorí úplne niečo iné, hovorí o tom, že v podstate iba tretina tých, ktorí požiadali o odklad, ale aj tretina tých, ktorí nepožiadali o odklad majú pocit, že ich situácia v ich domácnosti sa zhorší a toto je na týchto číslach zásadné zlepšenie a tu sa odráža vlastne aj ten vývoj v nezamestnanosti, zamestnanosti, ale aj celkové opatrenia vlády hlavne v oblasti trhu práce. Tu by som asi z hľadiska informácií aj skončil a budeme pokračovať väčšími detailmi s p. Ódorom.

Ludovít Ódor, viceguvernér NBS

Dobrý deň, dámy a páni. Doteraz sme držali túto prezentáciu teda pod rúškom tajomstva, aby sme teda kráčali s dobou, ale teraz vám povieme zopár takých zaujímavostí. Ako sa na to ja pozerám, možno by som to mohol zhrnúť v nejakých troch vetách. Tá prvá veta je taká klasická, že máme dobrú správu a jednu zlú správu a tá dobrá správa je, že ten druhý štvrťrok dopadol lepšie než sme čakali a tu nehovoríme len o Slovensku, ale vo všeobecnosti v eurozóne aj v Spojených štátoch, ale tá zlá správa je, že ide druhá vlna a zatiaľ nevieme úplne presne aké budú tie opatrenia, do akej miery bude opäť obmedzená ekonomická aktivita. Tá druhá vec je, že sme v minulosti tak dúfali, že po tej prvej vlne už nepríde nejaká veľmi silná druhá vlna, ale bohužiaľ sa zdá, že tá neistota pokračuje a pravdepodobne túto neistotu vyrieši potom až vakcinácia. Takže z tohto titulu tretiu vec, ktorú som chcel povedať, že tá neistota pretrváva, to vidno aj z toho, že naďalej neprezentujeme len jednu čiaru, ale prezentujeme tri čiary, to znamená, že okolo základnej predikcie ešte máme nejaký optimistický a pesimistický scenár. A teraz, ak dovoľíte, tak nebudem prezentovať všetky tie slajdy, ktoré tam máte, možné také zaujímavosti, zhrnutie prezentoval pán guvernér, takže rovno by som prešiel na prvý slajd, ktorý hovorí o eurozóne a vidíme taký typický krízový obraz, kde za tým 12-percentným prepadom - tam vidíme najmä dva faktory - jednak pokles spotreby a pokles investícií, čo je úplne pochopiteľné, ak ideme do neistého obdobia, tak aj firmy aj domácnosti obmedzujú svoju dlhodobú spotrebu alebo investície. Otázka je teraz taká, že do akej miery ten pokles spotreby súvisel s tým, že sme mali zatvorené obchody a do akej miery možno tým, že naozaj ľudia prichádzali o prácu a prichádzali o príjmy, takže na tú druhú otázku je taká že pozitívnejšia odpoveď. Keď sa pozrieme na eurozónu, na tom ľavom grafe vidno, že v zásade počet odpracovaných hodín poklesol veľmi podobne ako HDP, ale čo sa týka zamestnanosti, tak ten klesol len o 2,9 % a tu vidíme dôležitosť aj tých schém, ktoré umožňujú pracovať na kratšiu dobu, tie kurzarbeit schémy, ktoré - keď príde takáto alebo podobná kríza - tak dokážu udržať zamestnanosť na relatívne vyššej úrovni napriek tomu, že odpracované hodiny klesajú veľmi dramaticky a na tej pravej strane vidíte, že ľudia zvyšovali úspory, lebo samozrejme nikto nevedel úplne presne čo sa deje a sami sme teda zvedaví, že do akej miery pôjde o odloženú spotrebu a do akej miery možno natrvalo pôjde miera úspor trochu vyššie v eurozóne. Teraz, keď sa vrátíme na Slovensko, tak tie mesačné ukazovatele vyzerajú relatívne dobre, dokonca, keď chodíte k očnému lekárovi a musíte tie písmena tam hádať na tej tabuli, tak celkom zjavne viditeľné včeko tam je, ktoré zatiaľ sme avizovali, čo je pozitívna správa, že po tom hlbokom prepade naozaj aj ukazovatele produkcie, tržieb, aj exportu sa vrátili na relatívne slušné úrovne a ako vidíme na tom pravom grafe, aj export vozidiel alebo teda výroba motorových vozidiel

išla celkom hore. Otázka je ale aj taká, že čo sa deje v tých sektoroch, ktoré boli možno najviac zasiahnuté krízou a keby ste mali typovať, tak určite by ste veľmi rýchlo uhádli, že ide o ubytovacie služby, kde môžeme vidieť absolútny prepád tržieb v tých najviac zasiahnutých mesiacoch niekde k úrovniam, kde vypadlo 80 až 90 % tržieb. Samozrejme, to sa môže odraziť v mzdách v tom sektore, ale nie celkom, to je tá druhá čiara a to ukazuje dôležitosť prečo napríklad tieto podniky akútne potrebovali aj likviditu, ak nechceli teda úplne zavrieť natrvalo svoje prevádzky. Takže to sú tie pozitívnejšie správy a tuto ako som spomínal či už cez kurzarbeit schémy alebo napríklad cez odklady splátok, cez likviditu štát pomáha prekonať tú krízu, ale my sme teraz v budove Národnej banky Slovenska, tak určite sa pýtate, že čo robí menová politika, keď vláda takto pomáha, tak v zásade, keď sa pozrieme na predpoklady súčasnej predikcie, tak vidíme, že menová politika tiež výrazne uvoľnila podmienky, aj krátkodobé úrokové sadzby, ale napravo vidíte aj dlhodobé úrokové sadzby, na štátnych dlhopisoch išli výrazne dole, to znamená, že napriek rizikovejšiemu obdobiu tie podmienky pre úverovanie zostali relatívne slušné. A keď som už spomínal čo sa deje v zahraničí, tak na tomto grafe pri tých predpokladoch predikcie vidíme, že o čosi sa zlepšila tá situácia aj vzhľadom na tie čísla, ktoré sme videli aj v eurozóne, aj v Spojených štátoch amerických, napravo aj vidíte tie jednotlivé príspevky geografických a jednotlivých krajín alebo geografických celkov. Ako už pán guvernér spomínal, v zásade tá situácia je taká, že tu na tomto grafe vidíme aj tú dobrú aj tú zlú správu. Tá dobrá správa je, že ten prepád, ten spodok toho takého divne nakresleného vďaka je teraz nižšie než sme čakali predtým, ale neznamená to o to dynamickejší nárast naspäť vzhľadom na to, že tu máme druhú vlnu a tá neistota pokračuje ďalej. Keď vidíme, kde končia tie čiary tak na ten predkrízový trend vlastne sa nevrátíme ani v roku 2022, aj keď na úrovne áno, ale tu vidíme tú spomínanú stratu potenciálneho produktu. Mali sme trochu aj detektívnu prácu posledné obdobie, kde sme analyzovali do detailov trochu súkromnú spotrebu, ktorá - ako vidíte na tom ľavom grafe - u nás klesla v zásade najmenej z tých krajín, ktoré sú tam prezentované a tak isto aj na pravom grafe vidíte, že ako keby naše domácnosti tak veľmi mierne znižovali spotrebu v kríze oproti iným a zatiaľ neviem, že čím je to presne spôsobené, možno nám niečo napovedia ďalšie dáta, ale vidíme tu trochu taký detektívny príbeh, ktorý vidíme, lebo aj keď sa pozrieme na iné krajiny V4, aj keď sa pozrieme širšie na eurozónu tak u nás ten prepád spotreby bol menší, čo v tej kríze môže byť na prvý pohľad pozitívna správa, ale na druhej strane, ak si ľudia neskôr uvedomia, že tá kríza môže na nich dopadnúť horšie, tak zase ten pokles môže byť trvalejší a preto musíme čakať, kým v iných krajinách možnože naraz išli veľmi pesimisticky dole a potom sa vráti optimizmus, takže to je taký príbeh, ktorý určite budeme sledovať aj v najbližších mesiacoch. Na trhu práce - tie lepšie čísla, ktoré prišli,

neznamenali veľmi výrazné zmeny v odhadoch zamestnanosti do budúcnosti, ale skôr v mzdách, to znamená, že zatiaľ sa zdá, že tá zamestnanosť ide plus-mínus podľa toho, čo sme očakávali aj v júni, ale tá dobrá správa sa pretavila trochu do tých miezd, aj keď stále si myslíme, že v súkromnom sektore pravdepodobne dôjde k poklesu miezd, ale bude to vykompenzované rastom miezd vo verejnom sektore. V zásade v inflácii, by som povedal, že nič nového sa nedeje, potvrdzuje sa ten trend, ktorý sme čakali, kedy vlastne vplyvom obmedzeného dopytu v zahraničí tak klesajú alebo teda tá dynamika je slabšia v oblasti služieb, tovarov aj energií a práve preto zatiaľ si stále myslíme, že tie čísla budú niekde v horizonte najbližších dvoch rokov plus-mínus okolo 1 %, zatiaľ sa nám nejaví, že by deflácia na Slovensku bola nejakým významným rizikom. Čo sa týka rizík predikcie, tak na tom ľavom grafe vidíme, že práve k vôli tej druhej vlne, tá neistota sa posúva viacej do toho 2021, kde tie bodky sú ďalej od seba a zatiaľ veľmi dôležitý predpoklad všetkých týchto scenárov je, že tá vakcinácia príde v roku 2021, preto tá neistota v raste HDP potom je oveľa menšia už roku 2022. Aktualizovali sme aj náš pohľad na verejné financie. Tam jednak o čosi lepšie čísla v prvom či v druhom štvrtroku a tak isto aj menšie výdavky na niektoré protikrizové opatrenia spôsobujú, že teraz sa nám zdá, že ten deficit bude výrazne nižší než boli prvotné odhady a podľa nášho názoru dlh sa udrží niekde nad úrovňou teda 60 % HDP v najbližších rokoch. Takže tu sú základné ukazovatele z predikcie, ale možno ešte vám ukážem na záver taký bonusový slajd ktorý vlastne sme prezentovali aj v mesačnej správe, kde sme sa pozerali na to, na koho dopadá zhoršenie najviac na trhu práce a vidíme, že najmä na mladšie ročníky, sezónne práce alebo na staršie ročníky, čo už majú dôchodkový vek. Čo sa týka vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva - tak kým pri vysokoškolsky vzdelaných musíme zobrať lupu, aby sme videli ten pokles, pri tom základnom vzdelaní je to veľmi viditeľné, takže je to dôležitý slajd aj z toho pohľadu, že väčšinou tieto typy krízy dopadajú oveľa horšie na slabšie príjmové skupiny obyvateľov, aj preto je namieste vlastne vládna podpora a opatrenia, aby práve tie najslabšie vrstvy nepadali do chudoby. Takže to len tak bonusovo a nechám vlastne tento slajd na konci, kde je zosumarizovaná naša prognóza, ďakujem pekne.

Daniel Horňák, TA3

Mňa by zaujímal váš názor na tie sprísnené opatrenia, ktoré sme sa sme dozvedeli v pondelok. V prípade, že by dajme tomu trvali celé tri mesiace do konca roka, to znamená - zrušenie tých hromadných podujatí, čo vo veľkej miere môže paralyzovať kultúru, šport, tisíce ľudí naviazaných, pôsobiacich v týchto oblastiach tým, čo robia - ako to môže zmeniť dajme tomu tento výhľad, aké môžu byť tie dôsledky či už na zamestnanosť, vývoj ekonomiky a tak ďalej,

že či to je úplne započítané v tejto prognóze alebo je to nejaká nová informácia a môže to mať ešte nejaký väčší vplyv, ďakujem pekne.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Budeme asi obaja odpovedať, ale možno ste si všimli, že naša predikcia, nami prognózované čísla sú také konzervatívnejšie ako u iných inštitúcií a tu musím povedať, že tu je asi aj odlišnosť práve v pohľade na tom, ako sa bude vyvíjať posledný štvrt'rok tohto roka a prvá polovica budúceho roka, takže my takú miernejšiu druhú vlnu máme zapracovanú v tejto predikcii. Ak hovorím miernejšiu, samozrejme nám sa to absolútne nekryje s opatreniami, pretože nevidíme do hláv krízového štábu, ktorý rozhoduje o týchto opatreniach, ale vychádzame z takého medzinárodného benchmarku, ktoré druhy opatrení a obmedzení sa zrejme môžu zavádzať, hovoríme o takom miernejšom priebehu a to je zrejme aj odlišnosť od iných prognóz, kde ten optimizmus z leta ako keby bol natiahnutý aj do ďalších mesiacov a štvrt'rokov pred nami. Takže ja som úplne na začiatku povedal, že príznakom tejto predikcie je opatrnosť, ktorá je vyvolaná práve tou volatilitou alebo neistotou ohľadom pandemického vývoja, pretože ja neviem o nikom na svete, ktorý by vedel detailne predpokladať vývoj v najbližších mesiacoch hlavne v tej oblasti, ktorú má na starosti zdravotníctvo a nemá súvis priamo s ekonomikou ako takou, ale tie rozhodnutia sú v hlavách a na bedrách niekoho úplne iného, Ale ak hovoríme o zasiahnutých skupinách, tak sú to veľmi identické skupiny z hľadiska vekovej štruktúry, z hľadiska vzdelanostnej štruktúry, presne tak ako sme ich pomenovali, tá možná zasiahnuteľnosť je presne pri ľuďoch, ktorí disponujú buď teda nižším vzdelaním alebo sú nízkoprijemní. Ak hovoríme o konkrétnych sektoroch, tak je to oblasť služieb, kde predpokladáme väčší výpadok, tam je ďalšia trošku väčšia miera proste pesimizmu. Je úplne jasné, na to nepotrebujeme byť jadroví fyzici, aby sme chápali, že hlavne služby ubytovania v oblasti mestských hotelov budú naďalej postihnuté. Sú tu proste skupiny a časti ekonomiky, ktoré budú vážne zasiahnuté a tie si vyžadujú na základe rozumnosti veľmi jasnú pomoc, adresnú, rýchlu a podľa možností primeranú a ak hovoríme o kultúre, tak o tom niet žiadnych pochyb. Takže ale to sú jednotlivé sociálne skupiny, s ktorými ste aj v kontakte a ktorí cítia ohrozenie a úplne právom.

Ludovít Ódor, viceguvernér NBS

Možno len jednou vetou na tú otázku – áno sú zapracované opatrenia, aj keď sme nevedeli aké prídu, ale videli sme tie čísla druhej vlny, tak sme čakali, že nejaké opatrenia prídu, ale nie v takom rozsahu ako vlastne na jar, takže, ak by tá situácia sa zhoršila, tak samozrejme opäť sa

priblížime viac k tomu rizikovému scenáru, ale zatiaľ sa nám javí, že tie opatrenia, ktoré sú avizované, sú plus – mínus v súlade s tým čo je v základnom scenári.

redaktor, Televízia Markíza

Viete nejakým spôsobom vysvetliť prečo očakávate budúci rok rast HDP pri poklese zamestnanosti, respektíve naopak - pokles zamestnanosti v situácii, keď už ekonomika bude vykazovať rast? Ďakujem.

Ludovít Ódor, viceguvernér NBS

To je úplne štandardná fáza toho hospodárskeho cyklu, väčšinou trh práce ide trochu za tým oživením, to znamená, že akonáhle prídu ďalšie objednávky, tak najskôr firmy sa snažia cez tých svojich zamestnancov zabezpečiť tú výrobu, až potom neskôr, ak vidia, že je to oživenie trvalé, prichádza nejaký väčší nábor tých zamestnancov a ako vidíme - ešte v budúcom roku bude dochádzať najmä asi v prvej polovici k takej nepriaznivej situácii, kde stále očakávame, že dôjde k poklesu zamestnanosti v ekonomike.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Ja by som dodal, že v podstate za problémami likvidity jednotlivých podnikov a prevádzok - problém likvidity je adresovaný jednoznačne aj opatreniami vlády, ale aj ponukou z hľadiska komerčných bánk a to je naša úloha, aby banky mali dostatok peňazí, aby mohli proste pumpovať peniaze do ekonomiky prostredníctvom úverov, čo je cez čísla, ktoré zaznamenávame posledné mesiace, aj realitou, ale po problémoch likvidity sa obávame, že prídu problémy so solventnosťou, proste hlavne takzvaného takého starého priemyslu a tieto potom samozrejme za obeť môžu mať aj reštruktúru konkrétnych firiem, ale aj potrebu dodatočného kapitálu, ktorý s ním je spojený a dodatočnú likviditu. Ďakujem.

Robert Neuer, agentúra Reuters

Dobrý deň, ja by som mal dotaz, trochu by som sa zmienil, že oživenie v eurozóne je stále ešte krehké, tak ja by som na to s dovolením nadviazal - niektoré dáta ukazujú, že možno je trochu na mieste sa obávať nejakého deflačného vývoja, tak sa spýtam, či je to niečo čo – prípadne nejaká obava, ktorú by ste vy zdieľal, alebo ako túto situáciu vidíte. A k tomu doplnujúcu - ak môžem – niektorí vaši kolegovia z ECB sa vyjadrili v tom zmysle, že je lepšie akoby urobiť viac než - je lepšie pochybiť keď urobíte viac, než keby by ste urobili málo. Tak či toto zdieľate alebo nie. Ďakujem.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Ja musím len zopakovať, že žijeme proste v dobe obrovskej volatility a ak hovoríme o možných rizikách deflácie, tak ich vnímam ako vyvážené. Ak hovoríme o pozitívnom risku, tak je to už určite zvládnutý fiškálny impulz, zvládnutý podotýkam a za negatívne riziko by som považoval práve vývoj pandémie ako takej. Ak hovoríte o tom, či treba robiť radšej viac alebo menej, a zrejme komentujete výrok nášho kolegu Fabia Panettu, tak to musím povedať, že to nie je pre nás nič nové, pretože od samého začiatku v podstate konáme v súlade s touto filozofiou, kde prevencia je vždy lepšia ako nákladná rekonvalescencia, ale stále platí, že oživenie je krehké, je nehomogénne, a že zrejme bude potrebné, aby sme ponechali súčasné nastavenie menovej politiky v platnosti pomerne dlho a stále aj platí, že ak to bude potrebné, budeme opäť konať.

Daniel Horňák, TA3

Ja by som sa chcel spýtať k tým odkladom splátok. Pokiaľ si dobre pamätám, tam nejakých 142 tisíc ľudí požiadalo, vy ste teraz povedali, že z toho prieskumu vyplýva, že 12 % vyjadriло, že môžu mať problém so splácaním, čiže reálne táto kríza môže spôsobiť, že 17 tisíc domácností – mi to vychádza - že môže jednoducho ísť nejakým spôsobom do exekúcie, jednoducho že nebudú vládať splácať úvery. Je to tak, hej?

Peter Kažimír, guvernér NBS

Je to tak, áno. Keď sme si to posledne kvantifikovali, hovorili sme v podstate o malom – domácnosť je štatisticky vnímaná ako štvorčlenná, tak si to môžete proste vyrátať – hovoríme o malom meste s obyvateľmi, ktorí by nemuseli byť schopní splácať. Ale opakujem tieto čísla boli pre nás v podstate, neboli pre nás negatívnym prekvapením ani v júli, ani v auguste a ono to zodpovedá aj tým údajom o vývoji v oblasti miezd a trhu práce, takže rozdiel či hovoríme o deviatich alebo dvanástich percentách, môže byť v danom prieskume aj štatistická chyba. Pre nás je dôležité, že budeme pokračovať ďalšími štyrmi prieskumami a opakujem a zdôrazňujem, že obrovsky nám poklesol podiel domácností, ktoré by avizovali zhoršenie finančnej situácie a tým pádom potrebu akoby aj zmeny štruktúry svojich výdavkov. Lebo ak nemáte dostatok peňazí na splácanie svojich záväzkov, tak potom ten najhorší prípad je samozrejme default alebo proste osobný bankrot, ale absolútna väčšina ľudí sa snaží z takej situácie dostať tým spôsobom, že mení štruktúru svojich výdavkov, to znamená obmedzuje niektorý typ výdavkov alebo musí siahnuť do rezerv alebo musí požiadať o pomoc svoju rodinu. Takže, to sú scenáre, ktoré sú proste pred nami, ale opakujem - prieskum hovorí tom, že ten podiel tých ľudí, ktorí

sa obávajú takého scenára, je menší. Zasa v podstate považujeme za stabilnú vzorku tých, ktorí hovoria, že áno, budem mať problémy a nebudem môcť ani splácať. A to je tých 9 - 10 % možno z tých, ktorí požiadali o odklad.

Daniel Horňák, TA3

A ešte jedna otázka, ak môžem. Vy ste povedali, že tie najbližšie mesiace si budú vyžadovať opatrenia zo strany vlády – či môžete byť špecifickejší. O tom sa teraz diskutuje, ľudia z kultúry, športu vyslovene hovoria aj o nejakých helikoptérových peniazoch, pretože tie schémy, ktoré doteraz vláda pripravila, tak tí ľudia sa nevedeli alebo tie organizácie do toho napasovať, nejakým spôsobom žiadať, teda pripraviť ten projekt, na základe ktorého by si mohli niečo nárokovať, čiže aká forma pomoci podľa vás by bola efektívna, aj rýchla, aj dostatočná vzhľadom na tú situáciu? Aký je váš názor na to? Ďakujem.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Opakujeme len to, čo sme povedali aj v júni alebo čo sme povedali aj v oveľa dramatickejšej situácii v marci, že hovoríme o tom, aby opatrenia boli rýchle, to znamená - tá pomoc musí byť rýchla a účinná a z tohto pohľadu je veľmi dôležité, aby nebola komplikovaná. Máme proste nejaké cvičenie za sebou aj s pozitívnymi aj negatívnymi následkami, ak to mám tak povedať a toto je naozaj úloha vlády a musím poznamenať, že bez fiškálnej adresnej pomoci, to znamená - bez priameho pumpovania peňazí dotknutým skupinám - tu budeme mať oveľa väčšie následky, ktoré sa potom prenesú do celkového vývoja ekonomiky. A áno, sú tu skupiny ľudí, ktorí budú zrejme ďalšie mesiace skoro úplne odstrihnutí od príjmov a nie vlastnou vinou a z tohto pohľadu tu je zodpovednosť nás všetkých, aby sme týmto ľuďom podali proste pomocnú ruku. A ja si len myslím, že tu netreba vymýšľať proste žiadne koleso, tu sú proste prípady zo zahraničia, kde sú tie formy alebo schémy pomoci úplne jasné a dajú sa jednoducho opísať a použiť aj v našich podmienkach.

Barbara Zmušková, Hospodárske noviny

Ja sa chcem spýtať vlastne na ten odhadovaný šesťpercentný deficit - vláda vlastne pri poslednom rozpočte odhadovala, že, urobili to tak, že ten deficit mal byť 11,58 - tak ten rozdiel je naozaj veľmi veľký. Tak sa chcem spýtať, že či tam ide o niečo iné než slabšiu druhú vlnu, či rátate s tým, že vlastne nejaké výdavky, ktoré vlastne vláda naplánovala, nakoniec neurobí. Ďakujem.

Ludovít Ódor, viceguvernér NBS

Tam sú viaceré faktory a samozrejme jeden faktor je, že my máme updatnutú momentálne - ten makroekonomický vývoj a o čosi aj lepšie príjmy, ktoré prichádzali v predchádzajúcich mesiacoch proti predpokladom, potom sú tam – asi taký možno najväčší rozdiel je v tom, že my očakávame, že viac tých výdavkov sa bude dať financovať cez európske zdroje, kým ministerstvo financií počítalo s tou pomocou predovšetkým z domácich zdrojov, takže tam je tiež viacej. A samozrejme tretí faktor je, že aj tie výdavky, ktoré boli naplánované, avizované v minulosti, nie všetky boli v takom rozsahu o akých číslach sa hovorilo. Takže kombináciou viacerých faktorov sme o niečo nižšie s tým číslom deficitu.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Ale dovoľte tiež komentovať to, že v podstate náš odhad vývoja deficitu v tomto roku vlastne tak isto dokazuje, že tu je priestor na to, aby ďalší fiškálny impulz ekonomike bol poskytnutý a hlavne adresne tým skupinám, ktoré ho najviac potrebujú.

Rado Tomek, Agentúra Bloomberg

Aj keď väčšinu mojich otázok ste odpovedali, keď ste odpovedali konkurencii, predsa len ešte jedna. Vaša guidance, teda ECB guidance hovorí o ukončení pandemického programu, keď vlastne pandémie skončí. Čo si máme predstaviť pod tým koncom pandémie, ako je to definované?

Peter Kažimír, guvernér NBS

Mne je naozaj ľúto, že som teda obsiahol už v prvej odpovedi na to, čo ste sa chceli pýtať, ale chcem vám hlavne povedať, že je úplne jasné, že pandémie nekončí, áno, takže momentálne špiritizujeme nad otázkou, na ktorú budeme vedieť odpovedať zrejme až ak budeme mať viac informácií hlavne z pohľadu zvládnutia tejto zdravotnej alebo zdravotníckej krízy, to je proste prvá záležitosť. A vnímam ten veľký súvis - toto nie je typická ekonomická kríza, to znamená, ona má jasné znaky, ktoré súvisia so zdravotným stavom obyvateľstva ako takým. Čiže miešajú sa nám tu rôzne vedné prístupy. A áno, ďalší efekt tejto zdravotnej krízy, je dopad na ekonomiku. A našou zodpovednosťou je samozrejme si plniť svoj mandát a plniť si svoje úlohy, či z pohľadu cenovej stability alebo ďalších faktorov, ktoré s touto cenovou stabilitou priamo súvisia a tie sú úplne jasné. Ale platí aj to, že rozhodnutia alebo kroky, ktoré Európska centrálna banka na úrovni Rady guvernérov urobila, sú účinné a efektívne a aj v dnešnej prezentácii, ktorá sa týkala iba Slovenska, je to jasne dokázateľné, napríklad na cene našich

štátnych dlhopisov alebo aj na - a tým vzťahom vlastne aj vo vzťahu na trhu práce, pretože to, že vláda môže sa relatívne lacno financovať samozrejme jej uvoľňuje ruky na to, aby pôsobila aj trhu práce, aj v ďalších oblastiach, ktoré potom stimulujú ekonomiku. Ďakujem.

Peter Majer, hovorca NBS

Myslím, že už nevidím žiadne ďalšie otázky, ak je to tak, ďakujeme, že ste prišli a prajeme pekný deň.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Pekný deň aj vám všetkým.